

ΑΓΩΝΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ - ΑΝΤΙΛΟΓΙΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η αντιλογία συχνά συγχέεται με την ανούσια ανταλλαγή λεκτικών διαξιφισμών, με την εριστικότητα και την αυθάδεια. Ωστόσο, η συγκροτημένη και ευπρεπής ανταλλαγή απόψεων, η αντιπαράθεση επιχειρημάτων υπέρ και εναντίον μιας δεδομένης θέσης, συνεισφέρει συνήθως αποφασιστικά στη σφαιρικότερη αντιμετώπιση και τελικά στην πληρέστερη κατανόηση ενός ζητήματος. Παράλληλα, φέρνει τους συνδιαλεγόμενους πιο κοντά μεταξύ τους, παρέχοντάς τους έναν κοινό χώρο επικοινωνίας στο επίπεδο του λόγου, μακριά από στείρες προκαταλήψεις και φανατισμούς.

Ο Σωκράτης, «ο της πόλεως οίστρος», η «αλογόμυγα» δηλαδή που δεν άφηνε τους Αθηναίους συμπολίτες του να εφησυχάσουν, αλλά τους παρωθούσε διαρκώς προς τη συζήτηση και την κριτική θεώρηση των ζητημάτων, αποτέλεσε πρότυπο και σύμβολο γόνιμου «πνεύματος αντιλογίας». Όμως διαφορετικές μορφές αντιλογικής σκέψης βρίσκουμε στα έργα και άλλων μεγάλων πνευματικών μορφών της αρχαιότητας, όπως ο τραγικός ποιητής Ευριπίδης και ο ιστορικός Θουκυδίδης. Ίσως δεν θα ήταν υπερβολικό να πούμε ότι η αντιλογία αποτελεί ένα από τα θεμελιώδη συστατικά του πολιτισμού μας.

Η διοργάνωση αγώνων επιχειρηματολογίας (αντιλογίας) αποσκοπεί ακριβώς στην προώθηση και την καλλιέργεια της κριτικής σκέψης των νέων, δίνοντάς τους την ευκαιρία να διαγωνιστούν μέσα σε ένα αυστηρά καθορισμένο πλαίσιο κανόνων. Οι κανόνες τους επιτρέπουν να αναπτύξουν τις ικανότητές τους στη λογική διάρθρωση των επιχειρημάτων, την πειθαρχημένη συνεργασία με τους συμπαίκτες τους και την με σεβασμό και κατανόηση κριτική των θέσεων της αντίπαλης ομάδας. Πρόκειται, φυσικά, για ένα εργαλείο ανάπτυξης της ελεύθερης κριτικής σκέψης, και όχι για όχημα προώθησης οποιωνδήποτε συγκεκριμένων απόψεων ή προσωπικών φιλοδοξιών.

ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Οι Πανελλήνιοι Μαθητικοί Αγώνες Επιχειρηματολογίας (Αντιλογίας) διεξάγονται μεταξύ ομάδων μαθητών Λυκείου και διακρίνονται σε προκριματική, προημιτελική, ημιτελική και τελική φάση.

Στην προκριματική και προημιτελική φάση οι αγώνες διεξάγονται σε 3 γύρους. Οι ομάδες των μαθητών αγωνίζονται σε ζευγάρια που προκύπτουν στον πρώτο γύρο από κλήρωση, ενώ στο δεύτερο και τρίτο γύρο οι ομάδες αγωνίζονται σε ζευγάρια που δημιουργούνται με βάση τη βαθμολογία τους στον πρώτο και το δεύτερο γύρο. Σε περίπτωση που το πλήθος των σχολικών μονάδων που συμμετέχουν είναι μικρό πραγματοποιούνται λιγότεροι γύροι ή ένας γύρος, με απόφαση της Επιστημονικής Επιτροπής.

Από τους προημιτελικούς αγώνες προκρίνονται 4 (τέσσερις) ομάδες οι οποίες διαγωνίζονται στους ημιτελικούς σε ζευγάρια που προκύπτουν από τη βαθμολογία τους στον τελικό γύρο των προημιτελικών αγώνων (Η πρώτη σε βαθμολογία ομάδα αγωνίζεται με την τέταρτη σε βαθμολογία και η δεύτερη ομάδα με την τρίτη).

Στον τελικό αγωνίζονται οι νικητές των ζευγαριών των ημιτελικών αγώνων.

Σε κάθε γύρο οι ομάδες κατανέμονται σε διαφορετικές αίθουσες και αγωνίζονται στο ίδιο θέμα.

Σε έναν αγώνα Επιχειρηματολογίας (Αντιλογίας) παίρνουν μέρος δύο ομάδες, η καθεμιά από τις οποίες αποτελείται από πέντε μέλη, που συνεργάζονται κατά το στάδιο της προετοιμασίας και αποφασίζουν μεταξύ τους τον ρόλο του καθενός. Επιλέγουν τρεις ομιλητές (ΟΑ, ΟΒ, ΟΓ) και έναν εκπρόσωπο της ομάδας (ΕΟ). Ο ΕΟ εκπροσωπεί την ομάδα του στις συνεννοήσεις με τους διοργανωτές και τους κριτές πριν από τον αγώνα.

Κατά τη διάρκεια του αγώνα, δικαίωμα λόγου έχουν αποκλειστικά οι Ομιλητές των δύο ομάδων που συμμετέχουν και ο Πρόεδρος της Κριτικής Επιτροπής (ΚΑ). Όλοι οι υπόλοιποι δεν παρεμβαίνουν στον αγώνα λόγου.

Η διάταξη των συμμετεχόντων στον αγώνα Αντιλογίας έχει ως εξής:

Ομιλητής	
Πρώτη Ομάδα	Δεύτερη Ομάδα
(Λόγος)	(Αντίλογος)
ΛΟΑ	ΑΟΑ
ΛΟΒ	ΑΟΒ
ΛΟΓ	ΑΟΓ

Χρονομέτρης (Χ) Κριτές (ΚΑ – ΚΒ – ΚΓ)

Σκοπός της Πρώτης Ομάδας (του Λόγου) είναι να ορίσει το θέμα με σαφήνεια, λογική συνέπεια και πληρότητα. Το πλεονέκτημά της από την πρωτοβουλία που έχει, κατά τη διαδικασία του ορισμού, ισοσταθμίζεται από το γεγονός ότι η Δεύτερη Ομάδα (του Αντίλογου) έχει ως κύριο έργο της την ανασκευή, δηλαδή την αντίκρουση των θέσεων της πρώτης ομάδας.

Η ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ

Γενικοί Κανόνες

Οι αίθουσες και οι θέσεις των Ομάδων όπως και το θέμα προς συζήτηση ανακοινώνονται στις Ομάδες είκοσι λεπτά πριν από την έναρξη του αγώνα. Οι ομάδες αποσύρονται αμέσως για να προετοιμαστούν, χωρίς την παρέμβαση τρίτων (συμμαθητών, καθηγητών, κλπ). Κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας επιτρέπεται η χρήση βοηθημάτων (βιβλίων, περιοδικών, σημειώσεων κλπ) όχι όμως ηλεκτρονικών μέσων, όπως κινητά τηλέφωνα, υπολογιστές κλπ. Κατά τη διάρκεια του Αγώνα **επιτρέπεται** μόνο η χρήση χειρόγραφων σημειώσεων (όχι φωτοτυπίες).

Με την έναρξη του αγώνα ο ΚΑ, μετά από ένα σύντομο χαιρετισμό, δίνει το λόγο στον πρώτο Ομιλητή (ΛΟΑ) και στη συνέχεια, μετά τη λήξη της κάθε ομιλίας, καλεί τον επόμενο ομιλητή να πάρει τη θέση του στο Βήμα. Η σειρά και ο διαθέσιμος χρόνος για κάθε ομιλητή έχει ως εξής:

ΛΟΑ	6	ΛΕΠΤΑ
ΑΟΑ	6	ΛΕΠΤΑ
ΛΟΒ	6	ΛΕΠΤΑ
ΑΟΒ	6	ΛΕΠΤΑ
ΛΟΓ	4	ΛΕΠΤΑ
ΑΟΓ	4	ΛΕΠΤΑ

Για τους τέσσερις πρώτους ομιλητές το πρώτο και το τελευταίο λεπτό είναι προστατευόμενα, δηλαδή δεν επιτρέπεται, κατά τη διάρκειά τους, η διατύπωση ερωτήσεων από την αντίπαλη ομάδα. Για τους τελευταίους δύο ομιλητές και τα τέσσερα λεπτά είναι προστατευόμενα. Την παρακολούθηση, καταγραφή και κοινοποίηση της χρονικής διάρκειας των ομιλιών και των ερωτήσεων αναλαμβάνει ο Χρονομέτρης.

Όλοι οι ομιλητές οφείλουν να απευθύνονται προς τους Κριτές και το Ακροατήριο, προτάσσοντας στην ομιλία τους ανάλογο χαιρετισμό. Αναφορές στην αντίπαλη Ομάδα πρέπει να γίνονται σε τρίτο πρόσωπο, με κοσμιότητα και χωρίς προσωπικές αιχμές.

Μετά την ολοκλήρωση των ομιλιών οι ομάδες, αφού συγχαρούν η μια την άλλη, αποχωρούν και οι Κριτές παραμένουν στην αίθουσα για να προβούν στην αξιολόγηση των ομιλητών ατομικά και των ομάδων συνολικά και να αποφασίσουν την έκβαση του αγώνα, συμπληρώνοντας το Έντυπο Αναλυτικής Βαθμολόγησης (βλ. Υπόδειγμα Α). Έπειτα από συζήτηση και ανάλογα με τη βαθμολόγηση των ομιλητών, οι κριτές

αποφασίζουν για το αποτέλεσμα του αγώνα, δίνοντας 2 βαθμούς στην ομάδα που κέρδισε τον αγώνα και 1 βαθμό στην ομάδα που έχασε. Τότε, ο ΚΑ συντάσσει το Έντυπο Συγκεντρωτικής Βαθμολόγησης (βλ. Υπόδειγμα Β) και το αποστέλλει στη Γραμματεία, για την επεξεργασία των αποτελεσμάτων και την προετοιμασία του επόμενου γύρου των αγώνων.

Ειδικοί όροι διεξαγωγής

Έργο του ΛΟΑ είναι:

1. Ορισμός του θέματος
2. Γενική παρουσίαση της θέσης
3. Διατύπωση επιχειρημάτων

Έργο του ΑΟΑ είναι:

1. Αποδοχή (ή απόρριψη) του ορισμού
2. Γενική παρουσίαση της αντίθεσης
3. Αντίκρουση των γενικών επιχειρημάτων του ΛΟΑ και /ή προβολή νέων.

Έργο του ΛΟΒ είναι:

1. Αντίκρουση της επιχειρηματολογίας του ΑΟΑ
2. Υποστήριξη του Λόγου με νέα, συμπληρωματικά ή εξειδικευμένα επιχειρήματα

Έργο του ΑΟΒ είναι:

1. Αντίκρουση της Επιχειρηματολογίας των ΛΟΑ και ΛΟΒ
2. Υποστήριξη του Αντίλογου με νέα, συμπληρωματικά ή εξειδικευμένα επιχειρήματα

Έργο του ΛΟΓ είναι:

1. Η τελική αντίκρουση της επιχειρηματολογίας του Αντίλογου
2. Η συνοπτική ανακεφαλαίωση των επιχειρημάτων της ομάδας υπογραμμίζοντας τα κυριότερα σημεία της, **χωρίς** όμως να εισάγει επιχειρήματα που δίνουν νέες διαστάσεις στο θέμα. Από ρητορικής άποψης **τα νέα παραδείγματα** λογίζονται ως νέα επιχειρήματα, συνεπώς **πρέπει να αποφεύγονται.**

Έργο του ΑΟΓ είναι:

1. Η τελική αντίκρουση της επιχειρηματολογίας του Λόγου.
2. Η συνοπτική ανακεφαλαίωση των επιχειρημάτων της ομάδας υπογραμμίζοντας τα κυριότερα σημεία της, **χωρίς** όμως να εισάγει επιχειρήματα που δίνουν νέες διαστάσεις στο θέμα. Από ρητορικής άποψης **τα νέα παραδείγματα** λογίζονται ως νέα επιχειρήματα, συνεπώς **πρέπει να αποφεύγονται..**

Ορισμός

Ο ορισμός συνιστά ερμηνεία του θέματος και προσδιορίζει το πλαίσιο, εντός του οποίου θα αναπτυχθεί η επιχειρηματολογία. Δε σημαίνει απλώς ανάλυση των όρων του θέματος. Ο ορισμός δε θα πρέπει να είναι ταυτολογικός ή αντιφατικός, ενώ δεν πρέπει να είναι ούτε πολύ ευρύς, ούτε πολύ στενός, ούτε εντελώς εξειδικευμένος.

Σε περίπτωση που ο ορισμός δεν τηρεί τις παραπάνω προϋποθέσεις, θα πρέπει να προσβάλλεται από τον Αντίλογο, με επιχειρήματα που να το καταδεικνύουν και να προτείνεται η αντικατάστασή του από άλλον κατάλληλο. Στην περίπτωση αυτή ο αγώνας διεξάγεται περί του ορισμού.

Ομιλίες

Κάθε ομιλία αυξάνει την πειστικότητα και αποτελεσματικότητά της όταν επιτύχει μια σειρά από στοιχεία:

1. Η κοσμιότητα του ομιλητή εξασφαλίζει το σεβασμό στις απόψεις του. Δείγματα της κοσμιότητας είναι ο ευγενής χαιρετισμός προς όλους τους συμμετέχοντες και οπωσδήποτε η αποφυγή αναίτιας και άσκοπης επιθετικότητας προς τους αντιπάλους.

2. Η περιορισμένη χρήση σημειώσεων διευκολύνει την οπτική επαφή του ομιλητή με το ακροατήριο, η οποία είναι σημαντική, γιατί σε συνδυασμό με το κατάλληλο για την περίπτωση ύφος ενισχύει την πειστικότητά του.

3. Η χρήση εισαγωγικών και καταληκτικών παρατηρήσεων δίνει το στίγμα σε μια ομιλία και πρέπει να εντάσσονται αντίστοιχα σε πρόλογο και επίλογο που σκοπό έχουν να κάνουν κατανοητή την πορεία της σκέψης της ομάδας και των συγκεκριμένων επιλογών του ομιλητή.

4. Τα επιχειρήματα που χρησιμοποιούνται πρέπει να είναι πλήρη και πειστικά, να χαρακτηρίζονται από λογική συγκρότηση και συνέπεια και να είναι καίρια για την ανάπτυξη της επιχειρηματολογίας. Πρέπει να ομαδοποιούνται λογικά και να παρουσιάζονται με ιεράρχηση χρησιμοποιώντας παραδείγματα. Η ποιότητα των επιχειρημάτων είναι πάντα σημαντικότερη από τον αριθμό τους, όπως είναι πολύ σημαντικό να γίνεται και κατανομή τους μεταξύ των ομιλητών.

5. Η χρήση του χρόνου πρέπει να εξασφαλίζει την ισόρροπη εκπλήρωση του ειδικού ρόλου κάθε ομιλητή και την επαρκή ανάπτυξη της επιχειρηματολογίας και αντεπιχειρηματολογίας του.

Ερωτήσεις

Κατά τη διάρκεια των μη προστατευόμενων περιόδων της ομιλίας κάθε ομιλητή, τα μέλη της αντίπαλης Ομάδας μπορούν να ζητήσουν το λόγο, υψώνοντας το χέρι **και όχι χτυπώντας το θρανίο**. Ο ομιλητής έχει δικαίωμα να αρνηθεί την παρέμβαση, διαφορετικά παραχωρεί το δικαίωμα ερώτησης λέγοντας «παρακαλώ» ή «ορίστε». Ερωτήσεις επί της διαδικασίας δεν επιτρέπονται, εκτός και αν έχουν προκύψει σοβαρότατα προβλήματα και διακυβεύεται η ομαλή διεξαγωγή του αγώνα. Οι ερωτήσεις πρέπει να είναι σύντομες (να μη διαρκούν περισσότερο από 15 δευτερόλεπτα) και **να μην αποτελούν τοποθετήσεις**.

Ο Χρονομέτρης

Ο Χρονομέτρης παρακολουθεί, καταγράφει και κοινοποιεί τη χρονική διάρκεια των ομιλιών και των ερωτήσεων. Σε ξεχωριστό φύλλο καταγράφει τους συνολικούς χρόνους κάθε ομιλητή όπως και τις χρονικές στιγμές που έγιναν ερωτήσεις και μετά το τέλος του Αγώνα το παραδίδει στον Πρόεδρο της συνεδρίασης. Τέλος, επισημαίνει με προαποφασισμένο τρόπο τον αριθμό των λεπτών της ώρας που απομένουν στη διάθεση του ομιλητή αλλά και το πέρασ του αποδεκτού χρόνου διατύπωσης ερώτησης. Με χτύπημα στο θρανίο του επισημαίνει επίσης:

- Την έναρξη της περιόδου κατά την οποία μπορούν να διατυπωθούν ερωτήσεις.
- Την έναρξη του τελευταίου λεπτού ομιλίας κάθε ομιλητή, όπου δεν μπορούν πλέον να διατυπωθούν ερωτήσεις και
- Τη λήξη του χρόνου κάθε ομιλίας. Δεκαπέντε δευτερόλεπτα μετά τη λήξη του χρόνου αυτού, με συνεχή χτυπήματα, υποδεικνύει στον Ομιλητή ότι οφείλει να εγκαταλείψει το Βήμα.

Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Γενικά

Οι Κριτές αξιολογούν την επίδοση των ομιλητών κάθε Ομάδας με βάση μια σειρά από κριτήρια, δίνοντας ιδιαίτερο βάρος στο περιεχόμενο, την οργάνωση και τη δομή της επιχειρηματολογίας και, κατά δεύτερο λόγο, στην παρουσίαση και στα εξωτερικά χαρακτηριστικά της. Οι Κριτές δεν επιτρέπεται να κοινοποιούν το αποτέλεσμα του

αγώνα ή την άποψή τους για τους ομιλητές κατά τη διάρκεια ή μετά το τέλος του αγώνα. Κατά τη διάρκεια του αγώνα, κρατούν προσωπικές σημειώσεις και αφού ολοκληρώσουν τη διαδικασία κρίσης, συμπληρώνουν το Έντυπο Αναλυτικής Βαθμολόγησης (βλ. Υπόδειγμα Α) προσθέτοντας σχόλια που τεκμηριώνουν τη βαθμολογία τους και ασκούν παραγωγική κριτική στους ομιλητές, τα οποία πρέπει να παραδώσουν στη Γραμματεία των αγώνων, πριν από την αρχή του επόμενου γύρου.

Κριτήρια αξιολόγησης

Ως πρακτικός οδηγός μπορεί να χρησιμοποιηθεί ο μνημονικός τύπος **ΜΕΔΟΥΣΑ**.

Μεθοδολογία: Αφορά στην πιστή τήρηση των κανόνων του διαγωνισμού, την ακριβή συμμόρφωση με τα χρονικά και θεσμικά όρια, την κοσμιότητα της συμπεριφοράς κλπ.

Επιχειρηματολογία: Πληρότητα και πειστικότητα των επιχειρημάτων, λογική συγκρότηση και συνέπεια, σαφήνεια και καθαρότητα σκέψης, παραδείγματα.

Δομή: Εύστοχη τοποθέτηση του θέματος, διάταξη και ιεράρχηση των επιχειρημάτων, έμφαση στα κύρια σημεία, εισαγωγικές παρατηρήσεις, πρόλογοι και περιλήψεις κάθε ομιλίας.

Ομαδικότητα: Κατανομή εργασίας, εκπλήρωση ρόλου κάθε θέσης και συνεργασία μεταξύ των μελών της ομάδας.

Ύψος: Στάση στο Βήμα, εκφορά του λόγου, κινησιολογία, οπτική επαφή με το Ακροατήριο, αυτοπεποίθηση, ρυθμός, συναισθηματική φόρτιση, χιούμορ κλπ. Τα στοιχεία του ύψους πρέπει να αξιολογούνται ως προς το αν και πόσο συνέβαλαν στην πειστικότητα της ομιλίας.

Συμμετοχή: Υποβολή εύστοχων και αποτελεσματικών ερωτήσεων (σημαντικότητα και αποτελεσματικότητά τους), απάντηση σε ερωτήσεις (ετοιμολογία και πειστικότητα).

Αντίλογος: Ικανότητα στην αντίκρουση των επιχειρημάτων της αντίπαλης Ομάδας, πειστικότητα και λογική διάρθρωση της αντεπιχειρηματολογίας, αντιπαραδείγματα.

Η Επιχειρηματολογία και ο Αντίλογος πρέπει να κρίνονται από την οπτική γωνία ενός μέσου ατόμου, που ενημερώνεται τακτικά, δηλ. οι Κριτές πρέπει να αναλύουν και να αξιολογούν τα επιχειρήματα, τα παραδείγματα κ.ά. ως προς την πειστικότητά τους και να μη συνυπολογίζουν οποιαδήποτε εξειδικευμένη γνώση που τυχόν έχουν για το θέμα των αγώνων.

Οι Ερωτήσεις που υποβάλλονται, κατά τη διάρκεια των ομιλιών, πρέπει να αξιολογούνται ως προς τον αντίκτυπο που είχαν στην εξέλιξη του αγώνα. Αποτελεί θετικό κριτήριο για κάθε ομιλητή να προσπαθήσει να απαντήσει 2 έως 3 ερωτήσεις, κατά τη διάρκεια της ομιλίας του, όπως και να επιχειρήσει να κάνει τουλάχιστον μια ερώτηση σε κάθε ομιλία της αντίπαλης ομάδας, ενώ είναι αρνητικό ένας ομιλητής να μη δεχθεί ερωτήσεις στη διάρκεια της ομιλίας του ή να μην επιχειρήσει ερώτηση στις ομιλίες της αντίπαλης ομάδας.

Διαδικασία Βαθμολόγησης

Κάθε κριτήριο βαθμολογείται από ένα έως δέκα. Το Ένα και το Δέκα απονέμονται σε εξαιρετικά ακραίες περιπτώσεις. Ιδιαίτερα το Ένα, μόνο σε περιπτώσεις μεγάλης αγένειας και σοβαρής παραβίασης των κανόνων.

Πέντε κριτήρια δηλαδή η **Μεθοδολογία**, η **Επιχειρηματολογία**, η **Δομή**, το **Ύφος** και ο **Αντίλογος** βαθμολογούνται αμέσως μετά το πέρας κάθε ομιλίας. Η **Συμμετοχή** βαθμολογείται στο τέλος του αγώνα για τη συνολική συμμετοχή του ομιλητή σε όλη τη διάρκεια του αγώνα. Η **Ομαδικότητα** βαθμολογείται στο τέλος του αγώνα συνολικά για την ομάδα και είναι κοινή για όλους τους ομιλητές της.

Επισημαίνεται ότι ο πρώτος (ΛΟΑ), επειδή δεν έχει αντίλογο, παίρνει βαθμό αντίλογου το βαθμό της επιχειρηματολογίας.

Οι Κριτές καλούνται να συνεργαστούν στη διαδικασία βαθμολόγησης και απόφασης για την έκβαση του αγώνα. Διατυπώνουν πρώτα τις απόψεις τους για το επίπεδο του αγώνα και των ομιλητών και έπειτα για το ποια ομάδα ήταν πιο πειστική και αποτελεσματική στην επιχειρηματολογία της. Εάν συμφωνήσουν, βαθμολογούν από κοινού. Εάν διαφωνήσουν, αθροίζονται οι βαθμοί κάθε ομάδας από τους κριτές και νικά η ομάδα που συγκεντρώνει συνολικά περισσότερους βαθμούς. Σε περίπτωση ισοβαθμίας, κερδίζει η ομάδα την οποία υποστηρίζει η πλειονότητα των κριτών.